

Föräldraansvarets omfattning vid hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer inom assistansersättning

Försäkringskassans ställningstagande

Behov av hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer utanför familj och förskola ska helt omfattas av föräldraansvaret till och med juli det år då barnet fyller sex år.

Från och med augusti det år då barnet fyller sex år ska behov av hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer utanför familj, skola och fritids inte till någon del omfattas av föräldraansvaret.

Bedömningen av föräldraansvarets omfattning gäller här enbart vanliga sociala situationer utanför familj, barnomsorg, förskola, skola och fritids. Det gäller alltså inte den hjälp som barnet behöver vid kontakter med myndigheter, sjukvårdspersonal eller liknande.

Bakgrund och överväganden

Bakgrund

När kammarrätterna bedömer ett barns behov av hjälp med kommunikation fäster de vikt vid om barnet har uppnått skolåldern eller inte. Det konstaterar Försäkringskassan i Rättslig uppföljning 2015:1, Rättsfallsöversikt – personlig assistans (föräldraansvar). Enligt kammarrättspraxis ingår hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer utanför familj och förskola i föräldraansvaret för barn som inte uppnått skolåldern. Kammarrätterna har dock inte redogjort för från vilken tidpunkt de anser att ett barn uppnått skolåldern.

I rättsfallsöversikten tolkade Försäkringskassan kammarrätternas domar på så sätt att föräldraansvaret inte omfattar den sortens hjälp från sex års ålder. Försäkringskassan uppgav också att ytterligare utredning skulle göras om vad som gäller för barn som inte uppnått skolåldern (Rättslig uppföljning 2015:1).

Försäkringskassan har nu gjort fler analyser av domarna i Rättslig uppföljning 2015: 1 samt av ytterligare kammarrättsdomar och funnit att det ställningstagande som finns i Rättslig uppföljning 2015:1 kan utvidgas så att det dels beskriver hur föräldraansvaret ska beaktas för barn som inte uppnått skolåldern och dels förtydligar från vilken tidpunkt ett barn ska anses ha

uppnått skolåldern. Eftersom det finns ett behov av att Försäkringskassans tillämpning är enhetlig så har detta rättsliga ställningstagande tagits fram och det ersätter i den delen ställningstagande i Rättslig uppföljning 2015:1.

Försäkringskassan bedömer att det inte finns behov av ett rättsligt ställningstagande när det gäller barns behov av hjälp att kommunicera inom familj och skola. Barns behov av hjälp med kommunikation inom familjen tillgodoses av personer som känner barnen väl. Barns behov av hjälp med kommunikation inom skolan tillgodoses som huvudregel av skolan. Föräldraansvaret aktualiseras därför inte i dessa situationer.

Överväganden - hur bör föräldraansvaret bedömas vid hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer, utanför familj, förskola och skola?

När Försäkringskassan bedömer barns behov av personlig assistans ska Försäkringskassan bortse från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. (51 kap. 6 § SFB, jämför även bet. 1995/96: SoU15 s. 16 och 18, RÅ 1997 ref. 23 I, RÅ 2008 ref. 17 och RÅ 2010 ref. 17).

Av RÅ 2010 ref. 17 framgår att det hör till de grundläggande behoven att kunna kommunicera med andra och därmed kunna skapa och upprätthålla sociala kontakter.

Huvudregeln säger att man inte kan få assistansersättning när man deltar i barnomsorg eller skola (106 kap. 24 § 4 SFB). Assistansersättning kan dock beviljas om det finns särskilda skäl (106 kap. 25 § SFB). Barns behov av hjälp med att kommunicera i skolan tillgodoses som huvudregel av skolan. Barns behov av hjälp med kommunikation uppkommer därför i första hand vid kontakt med andra personer, som t.ex. med andra barn vid olika aktiviteter.

Barnets behov t.o.m. juli det år då barnet fyller sex år

När barnet är i förskoleåldern, har föräldrarna ett stort ansvar enligt föräldrabalken för att tillgodose barnets behov, däribland att delta i barnens aktiviteter. Barn i denna ålder har oftast inte så många aktiviteter utanför familj och förskola då föräldrarna inte närvarar. Barnets behov av hjälp i vanliga sociala situationer utanför familj och förskola bör enligt Försäkringskassans mening och i enlighet med kammarrättspraxis i förskoleåldern omfattas av det normala föräldraansvaret.

Barnets behov fr.o.m. augusti det år då barnet fyller sex år

Enligt skollagen ska barn som är bosatta i Sverige erbjudas förskoleklass från och med höstterminen det år de fyller sex år. Från denna tidpunkt börjar också de flesta barn i Sverige förskoleklass. I och med det ingår de i fler sociala situationer och får fler sociala kontakter med andra barn och vuxna utanför familj och förskola på egen hand än tidigare. De flesta barn klarar då enligt Försäkringskassans mening att kommunicera själva i vanliga sociala

situationer. Det är något som även skolan förväntar sig. En avgränsning, från och med augusti det år då barnet fyller sex år är rimlig. Från och med augusti det år då barnet fyller sex år bör behovet av hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer utanför familj, skola och fritids därför inte till någon del anses omfattas av föräldraansvaret.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

51 kap. 6 § socialförsäkringsbalken

Eva Nordqvist

Catharina Brodd